

Nepřipravovat se znamená nežít

Felix M. Davídek – od prvního zatčení po propuštění z vězení

EVA VYBÍRALOVÁ

Vězeňská etapa v životě Felixe Marii Davídka (1921–1988) trvala dlouhých čtrnáct let (1950–1964), při zpětném pohledu však patřila k těm rozhodujícím a zároveň snad nejproslavenějším. Většina pamětníků na Davídka vzpomínala jako na hrdinu a neúnavného, stále (sebe i ostatní) vzdělávajícího kněze, který neznal strach. Jeho zatčení a věznění podrobně zpracovali už před více než dvaceti lety Petr Fiala a Jiří Hanuš.¹ Od té doby byly v Archivu bezpečnostních složek a v Národním archivu zpřístupněny cenné dokumenty – vyšetřovací a vězeňské spisy i další archiválie.² Tyto nové materiály nijak zásadně nemění pohled na tuto Davídkovu životní etapu, spíše skládají její plastičtější obraz.

Nejpozději v březnu 1950 se o Felixe Davídka začala zajímat Státní bezpečnost (StB).³ V sobotu 22. dubna 1950 odpoledne, jako ostatně každý týden, se chystal odjet z Horního Štěpánova na faru do Petrovic, kam byl na podzim 1949 přeložen brněnským biskupem. Na nádraží v Šebetově byl ale společně se dvěma studenty Athenea – školy, kterou v Horním Štěpánově založil – zatčen a převezen do Boskovic na služebnu Sboru národní bezpečnosti (SNB). Po výslechu odjela většina policistů do Štěpánova vykonat domovní prohlíd-

ku a zadržené hlídal pouze vrchní strážmistr Josef Havelka. Ve chvíli, kdy šel vypustit z budovy uklízečku, se Davídkovi podařilo otevřeným oknem utéct. Pravděpodobně jej dolů spustil jeden ze studentů, Stanislav Florian. Když se Havelka vrátil zpět, chlapani mu řekli, že si Davídek odskočil na WC. Strážník poslal Floriana, aby se po něm podíval. Ten ale s návratem otálel, aby dal Davídkovi náskok, a pak se vrátil s nepořízenou. Dva dny poté byl vrchní strážmistr Havelka zatčen a obviněn z pomoci k útěku.⁴

Davídek se téměř čtyři měsíce ukrýval u svých známých rodin v Horním Štěpánově a okolí.⁵ Spojení se světem mu od počátku zajišťovali studenti Vlasta Přikrylová, Josef Hampl a Josef Pluháček. Sháněli mu věci nutné pro sloužení mší nebo přiváděli osoby, se kterými potřeboval mluvit. Při nočních přechodech a změnách úkrytu byl Felix Davídek někdy převlečen za ženu.⁶

Protože o tom, že se Davídek skrývá v Horním Štěpánově a poblíž něj, postupně věděly desítky lidí a blízké okolí obce začala sledovat policie, vy-

1 FIALA, Petr – HANUŠ, Jiří: *Skrytá církev. Felix M. Davídek a společenství Koinótés*. CDK, Brno 1999, s. 46–56.

2 Citace z archivních materiálů, především z kázeňských hlášení, byly po pravopisné stránce částečně upraveny, jinak by byly téměř nečitelné.

3 Úřední záznam č. 33/50 z 31. 3. 1950, sepsaný v Boskovicích, obsahuje zprávu: *Svým vlivem působí na celou obec, která je zaostalá [...]. Několik dobrých soudruhů už nemůže dál pracovat, že se bojí sfanatizovaných občanů. [...] Několikrát bylo na něho upozorňováno org. 8/2, stanicí Šebetov, ale bylo poukazováno, že KV StB má na věci zájem. Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS), sb. Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy Brno (dále jen V-BN), vyšetřovací spis a. č. V-3180 BN Felix Davídek a spol., operativní materiál.*

4 Tamtéž, Úřední záznam č. 77/50 z 26. 4. 1950. Davídek vypovídal v trestní věci bývalého vrchního strážmistra SNB Josefa Havelky ještě v roce 1971. *Národní archiv* (dále jen NA), f. Centrum dějin české teologie (dále jen CDČT), archiv F. Davídka, k. 6, č. D V.

5 Jednalo se o rodiny Josefa Slepánka, Karla Šmída a Arnošta Vykonala ze Štěpánova a rodinu Josefa Zemánka z Pavlova. ABS, sb. V-BN, vyšetřovací spis a. č. V-3180 BN, sl. 1, Zápis o výpovědi F. Davídka z 26. 10. 1950.

6 Při Davídkově drobné postavě se jednalo o výborné krytí. FIALA, Petr – HANUŠ, Jiří: *Skrytá církev. Felix M. Davídek a společenství Koinótés*, s. 48. Tato skutečnost, vytržená ze souvislostí, byla po roce 1989 během jednání ohledně platnosti Davídkem udělených svěcení vykládána v jeho neprospěch – jako jeden z důkazů jeho údajné psychické nenormálnosti. Zdá se, že to byl kardinál Ján Korec, kdo rozšiřoval informaci, že [Davídek] *chodil do města převlečen za ženu!* Archiv kardinála Miloslava Vlka, rukopisné poznámky k setkání čsl. biskupů dne 27. 8. 1992.

slal Davídek spojku do Boršic u Uherského Hradiště za svým známým Ignácem Bilíkem s prosbou o pomoc při hledání vhodného místa pro útěk za hranice.

Davídek s přáteli a žáky zjišťovali různé varianty přechodu: přes Šumavu, Znojmo a další.⁷ Žádná z těchto variant bohužel nevyšla. Na výběr mu nakonec zůstaly dvě možnosti: cesta přes Lanžhot nebo přes Kyjov. O možnosti útěku přes Lanžhot se dozvěděl od představené kláštera sester těšitelek v Rajhradě Marie Marty Vintrové, která byla napojena na lanžhotskou převaděčskou skupinu. Davídka údajně přes spojky nabádala k větší opatrnosti, protože o jeho ukrytí vědělo příliš mnoho lidí.⁸ Upozorňovala ho i na všemožná rizika hrozící na útěku: nebezpečí střelby na hranicích a také nutnost zaplatit převaděčům 10 tisíc Kčs za osobu.

Mezitím Bilík požádal svého známého Stanislava Holáně z Nedakonic, který patřil k aktivním katolíkům a vlastnil automobil, aby mu pomohl s přepravou Davídka na Slovácko. Holáň přivezl Davídka do Nedakonic a ukryl ho ve svém domě. Dále Bilík poprosil jiného svého známého, Adolfa Svínku⁹ z Kyjova, o pomoc při útěku Davídka do zahraničí. Původně bylo v plánu, že odejde za hranice sám a co nejdříve. Postupně se ovšem tento plán měnil a Davídek k sobě začal přibírat čím dál tím více svých studentů – Příkrylovou, Hamp-la, Pluháčka, také Ladislava Vařeku.

Felix Davídek (uprostřed) na svatbě Ignáce Bilíka (vlevo)

Foto: archiv Jany Šteglíkové

PhDr. **Vlasta Černá**, roz. **Příkrylová** (nar. 1933), se v roce 1950 pokusila s Davídkem o odchod do exilu. Po zatčení strávila tři měsíce na samotce ve vazbě KV StB v Uherském Hradišti, poté v domácím léčení a ve věznici pro mladistvé v Tišnově. Jako mladistvá byla odsouzena ve skupině „Felix Davídek a spol.“ na rok odnětí svobody, který už strávila ve vazbě a ve vězení. Později se provdala za psychiatra MUDr. Černého, se kterým měla tři děti. Pracovala jako pomocná sestra v psychiatrické léčebně v Brně-Černovicích, mnohem později se jí podařilo vystudovat psychologii.

Josef Hampl (1924–?), povoláním stolař, se od září 1950 skrýval, zatčen byl v prosinci téhož roku. Odsouzen byl ve stejné skupině na tři roky vězení.

Josef Pluháček (1926–2005) působil v Horním Štěpánově jako kostelník. V letech 1945–1948 studoval na řádových školách kongregace petrinů, z rodinných důvodů musel ale studia zanechat. V období 1949–1950 zastupoval Davídka ve farnosti Petrovice. V září 1950 byl zatčen a odsouzen v téže skupině na šest let.

Ladislav Vařeka (1931–?) studoval u Davídka a také na filozofické fakultě v Olomouci. Od září 1950 se skrýval, zatčen byl v prosinci 1950. Byl odsouzen na dva roky a šest měsíců. Poté žil v Karlových Varech.

Ignác Bilík (1920–2015) byl v letech 1940–1945 vězněn nacisty. Poté působil jako učitel na různých místech, mj. v Horním Štěpánově, kde se spřátelil s Felixem Davídkem. V době zatčení v březnu 1951 byl ženatý a měl doma čerstvě narozenou dceru. Byl odsouzen na 12 let, amnestován byl v roce 1960. Po návratu z vězení se mu narodil syn. Do důchodu, ale ještě i poté pracoval na stavbách.

7 ABS, sb. V-BN, vyšetřovací spis a. č. V-3180 BN, sl. 3, Zápisy o výpovědi J. Pluháčka z 9. 10. 1950, s. 31 (Znojmo) a z 25. 11. 1950 (Šumava). HORÁK, Jiří Václav: *Svědék. Hlasy a rozhodnutí*. Vlastním nákladem, Mohelnice 2014, s. 63–65.

8 Nakonec to byl možná právě Davídek, kdo přivedl StB na její stopu, protože v návrhu na zatčení Vintrové je uvedena jeho výpověď – už v říjnu 1950 se v Davídkově vyšetřovacím protokolu objevují jména Marie Marty Vintrové z Rajhradu i pomocnice převaděčů Marie Cyprisové z Lanžhotu. Návrh na jejich zatčení byl podán až v červnu 1951, o měsíc později byly obě ženy (a další jejich spolupracovnicí) zatčeny. ABS, sb. Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy MV (V-MV), vyšetřovací spis a. č. V-691 MV Jan Bárta a spol., sl. 3, mapa 3, Návrh na zatčení M. Cyprisové z 12. 6. 1951. Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-2742 MV Oto Mádr a spol., mapa 2, Návrh na zatčení M. Vintrové z 12. 6. 1951.

9 Viz medailon Adolfa Svínky a jeho Vzpomínku na desetiletý úsek života v tomto čísle revue *Paměť a dějiny*.

Pokus o útěk a druhé zatčení

Davídek uprchlíky rozdělil do tří skupin: nejprve měl jít on sám s Příkrylovou a Pluháčkem kyjovskou cestou¹⁰, později stejnou cestou Vařeka s Hamplem. Třetí skupina Davídkových studentů a přátel (Richter, Hořák a Florian) se měla vydat přes Rajhrad/Lanžhot.¹¹ Ta se úspěšně dostala do Rakouska, kyjovská cesta však nevyšla. Nakolik Davídek věřil v její bezpečnost, není známo.

Datum odjezdu první skupiny bylo stanoveno na večer 5. září 1950. Jako potvrzení šťastného útěku bylo domluveno, že Davídek zašle oficiálně z farnosti ve Vídni německou žádost o vystavení křestního listu, adresovanou farnímu úřadu v Nedakonicích. Po večeři toho dne je Stanislav Holář odvezl dle domluvy ke kapličky u Kyjova, kde měli v 21 hodin sraz s převaděči. Pluháček držel na znamení v pravé ruce klobouk a v levé zapálenou cigaretu, heslo zně-

Stanislav Holář Foto: Paměť národa

lo: *Velehrad* nebo *Zprávy z Velehradu*.¹² Přijelo nákladní auto, ve kterém sedělo několik neznámých mužů. Po zhruba hodinové jízdě uprchlíci přestoupili do jiného nákladáku. Po

Stanislav Holář (1923–2018), obchodník, v létě 1950 ukrýval skupinu Felixe Davidka. I on byl v době zatčení v březnu 1951 ženatý a měl malého syna. Byl odsouzen na 14 let vězení. Propuštěn byl v roce 1959 nebo 1960. Po návratu se mu narodil další syn. Až do důchodu pracoval jako zedník.

další asi hodině jízdy vystoupili a ujal se jich neznámý muž, který je vedl přes sad k řece – podle všeho Dyji. Zdrárně se vyhnuli pohraniční strážní a neznámý muž zašel pro loďku. Právě v tu chvíli se ozvaly výstřely a rozsvítila se světla. Příkrylová se intuitivně ukryla v křoví. Davídek s Pluháčkem byli zadrženi, Příkrylová se po chvíli vzdala sama.¹³ Všechny tři odvezli do nechvalně proslulé vyšetřovny StB v Uherském Hradišti.¹⁴ Stali se tak jedněmi z mnoha obětí falešné převaděčské sítě, jakých StB vybudovala na hranicích se západním Německem a Rakouskem mnoho.

Vazba

Umístění byli na samotky ve sklepě. Pokud nebyla přítomna služba, komunikovali mezi sebou morseovkou. Zjistili tak, že je zde zavřený také velehradský farář Rudolf Vašíček, v říjnu přibyl i Adolf Svinka.

Ve sklepě se nacházela jedna společná místnost se záchodem a umyvadlem. Zde si zadrženi ukryvali motáky: *Davídek se nějak dostal k malé tužičce a cigaretovému papírku. Na ty cigaretové papírky jsme si psali ty motáky. Ale byli jsme tak hloupi, že jsme si to nechávali [v koupelně], tam byla taková polička, kde jsme si nechávali kartáček na zuby, tak pod tím kartáčkem jsme schovávali ty motáky. Byli*

P. prof. Dr. **Vladimír Richter** SJ (1925–2013) z Chrlic u Brna, vystudoval v letech 1945–1949 v Brně matematiku a fyziku, po emigraci do Rakouska v roce 1950 vstoupil k jezuitům, o pět let později byl vysvěcen na kněze byzantského obřadu. V roce 1978 se stal profesorem křesťanské filozofie v Innsbrucku, v letech 1983–1983 působil jako děkan tamní teologické fakulty.

Jiří Václav Hořák (1929–2016) rovněž z Chrlic u Brna, studoval v letech 1948–1949 v Horním Štěpánově, poté v semináři v Litoměřicích. V září 1950 překročil hranici do Rakouska, odkud se přes Německo dostal lodí do Venezuely, kde se živil v různých zaměstnáních. Poté studoval v Římě teologii, v roce 1958 byl vysvěcen na kněze a brzy nato vstoupil do řádu Tovaryšstva Ježíšova (jezuité). V roce 1962 byl poslán do Kanady, kde působil mj. jako kaplan v psychiatrické nemocnici, později se oženil.

Stanislav Florian (1930–?) z Viničných Šumic, soukromě studoval u Davidka v Horním Štěpánově a poté v semináři v Litoměřicích. V dubnu 1950 byl společně s Davídkem zatčen, zanedlouho po Davídkově útěku propuštěn. V září 1950 utekl do Rakouska, s Hořákem poté odjel do Venezuely, kde vstoupil do kněžského semináře. Po předčasném odchodu ze semináře se vrátil do Evropy, žil v Innsbrucku a oženil se.

- 10 Za pomoc při útěku touto cestou nemuseli uprchlíci platit, naopak podle zpráv od Svinky převaděči údajně dostávali za každého převedeného peníze od Američanů.
- 11 S velkou pravděpodobností přešli hranice ve stejné skupině jako P. Bohuslav Burian. Převaděč František Gajda byl o měsíc později na hranicích zastřelen.
- 12 ABS, sb. V-BN, vyšetřovací spis a. č. V-3180 BN, sl. 3, Zápis o výpovědi J. Pluháčka z 25. 11. 1950, s. 12–13.
- 13 Tamtéž, Zápis o výpovědi J. Pluháčka z 9. 10. 1950, s. 46 a tamtéž, Zápis o výpovědi V. Příkrylové z 18. 10. 1950, s. 23.
- 14 Jednalo se o úřadovnu Krajského velitelství Státní bezpečnosti, přezdívanou „mučírna“, která sídlila v letech 1949–1960 ve vile Franklovka.

jsme naivní, samozřejmě oni na to čekali.¹⁵ Nalezené útržky motáků se pak staly součástí vyšetřovacího spisu.

Vyšetřování Davidka i ostatních bylo vedeno v rámci Akce „Zvon“. Tu měl na starosti Miroslav Obdržálek, který vedl většinu výslechů. Životní podmínky vyšetřovaných byly otřesné. Adolf Svinka ve svých vzpomínkách líčí holou celou bez jakéhokoli vybavení a nutnost neustále chodit, i výslechy probíhaly vestoje.¹⁶ Podobně vzpomínal Ignác Bilík: *Ostré světlo do očí, pochodování celý den i noc po pokojí. Já když už jsem nemohl, tak jsem si sedl. Oni začali bušit na dveře. A když jsem nestál, tak donesli hadicu a oštríkali mě.*¹⁷ Stanislav Holář popisoval

Rudolf Vašíček SJ (1913–1993) z Cetkovic u Boskovic. V roce 1932 nastoupil do brněnského bohosloveckého semináře a po vysvěcení vstoupil v roce 1939 k jezuitům. Působil na Svatém Hostýně a na Velehradě – tam jej v roce 1949 bránili farníci před zatčením. Po jejich šikaně ze strany státních úřadů se sám dobrovolně vydal bezpečnostním orgánům. V roce 1950 byl odsouzen na čtyři a půl roku vězení. Brzy nato byl zařazen do procesu „Felix Davídek a spol.“ a odsouzen k dalším osmnácti letům. Propuštěn byl až v roce 1962, poté působil jako dělník či vychovatel postižené mládeže. V roce 1969 se vrátil do pastorace na Velehrad, odkud musel ale záhy odejít a působil pak na různých místech olomoucké arcidiecéze.

vazbu podobně: *Těžké dřevěné boty, podrážky byly vysoké asi 40 cm, ty jsem si musel obout. Tři dny a tři noci musel jsem v těch botách chodit. Totiž tam byla dřevěná podlaha. A ten estébák, když to přestalo klepat, tak zatloukl na dveře nebo kopl.*¹⁸ I Josef Hampl

vzpomínal na otřesné podmínky ve vazbě: *Byl jsem vyslýchán za naprostého fyzického vyčerpání. Při polovičních dávkách stravy byl jsem donucen dnem i nocí 14 dní chodit. Z toho mně opuchly nohy se všemi dalšími důsledky. Došlo též k poruše srdeční činnosti. V posledních dvou dnech jsem nedostal ani jíst, ani pít, až jsem močil krev. Ztratil jsem vědomí natolik, že jsem nevnímal okolí, a můj psychický stav se rovnal naprosté apatii.*¹⁹ Podobné podmínky líčí i Felix Davídek, bití ovšem vyloučil.²⁰ Fyzické násilí tedy nezmiňuje nikdo z nich, ale absolutní nedostatek spánku, neustálý stres, hlad, zima, chybějící hygiena i jakákoli činnost vykonaly své. Výslechy trvaly i několik týdnů, než vyslýchaný nakonec podepsal výsledný protokol.

Pro mladičkou Vlastu Přikrylovou, které tehdy nebylo ještě ani osmnáct let, musela být vazba obzvláště traumatizující: *V čem mě zavřeli, v tom jsem byla tři měsíce. Nepřevlečená, nevykoupaná.*²¹ Vykoupat se směla opravdu až po čtvrt roce ve škopku uprostřed prádelny, kde právě pracovali mužští vězni. Dále byla přinucena poslat rodičům pohled z německého Řezna, aby věřili, že úspěšně emigrovala. Během věznění byla vždy izolována na samotkách, kromě případu, kdy

Vila Franklovka v Uherském Hradišti, dříve vyšetřovna StB Gottwaldov

Foto: archiv autorky

15 Rozhovor autorky s PhDr. Vlastou Černou, 1. 7. 2020.

16 SVINKA, Adolf: *Vzpomínka na desetiletý úsek života*.

17 Viz <https://www.pametaroda.cz/cs/bilik-ignac-20080729-0> (citováno k 30. 11. 2020).

18 Česká televize, *Kauza Uherské Hradiště*, 22. 2. 2007 – viz <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10096386929-kaouza-uherske-hradiste/> (citováno k 30. 11. 2020).

19 NA, f. CDČT, archiv F. Davídka, k. 3, č. B XII, Návrh Josefa Hampla na rehabilitaci z 21. 1. 1969.

20 Tamtéž, Doplnění návrhu na rehabilitaci Felixe M. Davidka z 19. 4. 1969.

21 Rozhovor autorky s PhDr. Vlastou Černou, 1. 7. 2020. Podobně popisuje období svého vyšetřování také Marie Škarecká: *Já jsem byla psychicky dost na dně, protože jsem byla pořád v jednom prádle*. ŠKARECKÁ, Marie: Říkala jsem si, to není možné, takové vyznamenání. *iDnes.cz/Blog*, 2. 12. 2011 – viz <https://stisk.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=234329> (citováno k 30. 11. 2020).

byla do její cely nasazena konfidentka s lesbickými sklony.²²

Během vyšetřování byli Davidkovi studenti i on sám kromě jiného často dotazováni na jeho blízký vztah k ženám. Vyšetřovatelé se všemožně snažili dotlačit mladou Přikrylovou k doznání intimního vztahu, a dokonce vehementně popírala. Co se týče jejího údajného těhotenství, vyšetřovatelé na něj pravděpodobně usuzovali ze skutečnosti, že během prvních měsíců vazby, podobně jako ženy v nacistických koncentracích, nedostala menstruaci: *Tam nastala zřejmě nějaká hormonální porucha tím stresem a tím vším. Jenže oni mě pořád nutili, abych řekla, že jsem těhotná s Davidkem. Tohle oni sledovali, protože vynášeli fekálie. Já jsem pak už začala plakat, protože oni na mě tak naléhali, a řekla jsem: „Podívejte se, já jsem žádného muže neměla, a jestli mně nevěříte, tak mě nechte gynekologicky vyšetřit.“ Teprve potom mně dali pokoj.*²³

Vyšetřovací protokoly jako by občas připomínaly červenou knihovnu – Felix Davídek v roli velkého milovníka. Snaha kněze jakkoliv zkompromitovat byla v té době obvyklá. Je ovšem velmi pravděpodobné, že do své o dvanáct let mladší studentky Vlasty byl Davídek skutečně zamilovaný. Jiří Hořák ve své autobiografii píše: *Felix byl do ní jako do mladé krásky zamilován.*²⁴ Už před útekem upozorňoval Davídek na jeho nápadné chování k Vlastě.²⁵ Kněží jsou také jenom lidé, Davidkovi v té době nebylo ani 30 let a kněžské svěcení jej rozhodně nepřipravilo o přirozenou lidskou schopnost zamilovat se.

Vlasta Černá, roz. Přikrylová

Foto: archiv Vlasty Černé

K dalším tématům výslechů patřilo přesné fungování Athenea včetně jmen všech vyučujících i posluchačů, nelegální získání razítka Místního národního výboru (MNV) Horní Štěpánov, kontakty s biskupem Štěpánem Trochtou, okolnosti skrývání se v okolí Štěpánova včetně jmen rodin, které při něm pomáhaly, hledání možností útěku do zahraničí, údajná tajná vysílačka atd.

Z dnešního pohledu jsou snad ale nejzajímavější Davidkovy výpovědi ohledně tajných příprav církve na dobu pronásledování. K plánům tajného studia teologie a následného kněžského svěcení uvedl: *Kněží, kteří budou po této přípravě vysvěceni, budou vykonávat své občanské povolání, hlavně v dělnických řadách, a těžko by bylo rozeznat, kdo knězem je a kdo ne. [...] jurisdikci podléhají pouze ilegálními biskupům. [...] jeden biskup může*

*vysvětit celou řadu ilegálních biskupů nových, a to bez přídatkové liturgie, t.j. celé svěcení i se mší možno provést za několik minut. [...] V otázce jurisdikční a v řešení spleťtých církevních poměrů (ilegální svěcení biskupů a kněží) měly si být nápomocny hierarchie polská a česká, slovenská a maďarská a to kvůli snadnému přechodu hranic.*²⁶ Za tajně svěcené biskupy Davídek označil Václava (správně Aloise) Pekárka, administrátora v Bořitově, dále některého z olomouckých dominikánů či pracovníky internunciatury. Jako světitele odhadoval mj. některého z biskupů východního obřadu působících v Prešově: *Tento způsob totiž dokonale unikne pozornosti, protože ří[m]ští katolíci neznají obřady řecko-katolické a naopak. Vím, že se tohoto způsobu užívalo v SSSR i za nynější války na Ukrajině.*²⁷ Jakými metodami dostávali vyšetřovatelé z Felixe Davidka i ostatních tyto informace, si můžeme pouze domýšlet. Velká část výslechových protokolů mohla být navíc už předem připravená.

Muži z další Davidkovy skupiny – Ladislav Vařeka a Josef Hampl – se zatím schovávali na Slovácku. Na potvrzení úspěchu první skupiny dostal Holář Pluháčkův klobouk. Snad proto se i dále domníval, že cesta přes Kyjov je čistá. Žádnou písemnou zprávu ovšem neobdržel. Vařeka s Hamplem bydleli střídavě u Holářů v Nedakonicích a ve vedlejší vsi Boršice u mlynáře Josefa Garguláka. Organizace jejich přechodu hranic se ujala Marie Fridrichová z Kyjova, Svinkova spolupracovnice, která získala kontakt na stejného člověka, s nímž domlouval přechod i Svinka.

22 Chtěla pomoci svému učiteli, skončila však ve vězení. Půl roku byla na samotce. *iRozhlas.cz*, 24. 8. 2019 – viz https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/pametova-stopa-brno-historie-stb-akce-kamen-estebaci-vezeni-ponizovani_1908240808_mpr (citováno k 30. 11. 2020).

23 Rozhovor autorky s PhDr. Vlastou Černou, 1. 7. 2020.

24 HOŘÁK, Jiří Václav: *Svědék*, s. 41.

25 Hořák Davidkovi napsal: [Jakub] Deml měl svou Pavlu, Vy máte svoji Vlastu. Chápu Vás, chápu Vás až do posledního. Vím, co znamená pro Vás, jako umělce, políbit druhá, vím, co znamená pro Vás Vlasta. [...] Takovýto projev lásky k děvčeti od kněze? Budiž to hrůzu. [...] Potom Vlasta zcela visí na Vás, vždyť za polovinu jejího života nesete zodpovědnost. NA, f. CDČT, archiv F. Davidka, k. 3. Č. B 10, dopis nedatován. Paradoxně byla tato Vlasta o více než 20 let později požádána o sepsání psychologického posudku na Davidka.

26 ABS, sb. V-BN, vyšetřovací spis a. č. V-3180 BN, sl. 1, Dodatek k zápisu o výpovědi ze 17. 11. 1950, s. 8–12.

27 Tamtéž, s. 9.

Marie Škarecká, roz. **Fridrichová** (1927–2018?), pracovala jako úřednice v kyjovské sodovkárně. Angažovala se v rámci Katolické akce v distribuci pastýřských listů a jiných církevních tiskovin v olomoucké arcidiecézi. V březnu 1951 byla zatčena, o rok později odsouzena k sedmi letům vězení. Podmínečně propuštěna byla v roce 1955. Provdala se za svého snoubence - lékaře, který byl kvůli tomu, že se oženil s „kriminálním živlem“, za trest přeložen do Karviné. Narodily se jim dvě děti.

Josef Gargulák (1904–1975), zemědělec a mlynář z Boršic, byl za „pomoc k pokusu trestného činu opuštění republiky bez povolení“ odsouzen k trestu odnětí svobody na tři roky a ke konfiskaci celého majetku. V době zatčení měl dva syny.

Dominik Mikliš (1920–?), povoláním účetní. Zastával úlohu děkanátního laika v Uherském Brodě a pomáhal tajně distribuovat církevní tiskoviny. Byl zatčen stejně jako Bilík a Holář v březnu 1951. V době zatčení měl jedno dítě a žena čekala druhé. Byl odsouzen na šest let.

Bronislav Kulíšek (nar. 1927), student filozofické a teologické fakulty v Olomouci. Jako bohoslovec pomáhal pastoračnímu referátu s distribucí církevních tiskovin, spolupracoval především s P. Brunem Sklenovským, pro kterého vykonával službu kurýra. Od května 1949 do prosince 1950 se skrýval. V prosinci 1950 byl zatčen spolu s Josefem Hamplem a Ladislavem Vařekou, odsouzen byl v procesu „František Kosatík a spol.“ na 12 let. Po návratu z vězení se oženil a měl tři děti, jeho syn je knězem.

Dominik Vicenec (1906–1968) z Písařova, před zatčením působil jako děkan ve Veselí na Moravě a byl zapojen do distribuce církevních tiskovin. Odsouzen byl na 18 měsíců.

Josef Pospíšil (1887–1963) z Palonína, byl vysvěcen na kněze v roce 1910. V roce 1912 založil jednotu Orla ve Starém Městě Uherského Hradiště. V roce 1950 byl uvězněn v Uherském Hradišti, pak v internačním klášteře na Želivi, poté propuštěn. V únoru 1952 byl znovu zatčen a v procesu „Davídek a spol.“ odsouzen za distribuci církevních tiskovin na 14 měsíců.

Jaroslav Bábíček (nar. 1930) z Místřína, studoval techniku v Brně. Protože věděl o ukrývajícím se Bronislavu Kulíškovi a neohlásil jeho úmysl uprchnout do zahraničí, byl odsouzen na 18 měsíců.

K oběma Davídkovým studentům připojila dalšího člověka, skrývajících se bývalého bohoslovce Bronislava Kulíška. Dne 5. prosince 1950 se skupinka sešla u nádraží v Moravském Písku s „převaděči“ a odjela s nimi autem směrem k hranici. Nedaleko od ní se ale spustila střelba a uprchlíci s „převaděči“ se vrátili a ukryli na chatě pod Lopeníkem v Bílých Karpatech, kde byli 8. prosince 1950 zatčeni.

Když od první ani od druhé skupiny uprchlíků stále nepřicházela žádná písemná zpráva s potvrzením o úspěšném přechodu a v říjnu

1950 byl navíc zatčen Adolf Svinka, mohli pomocníci Davídka a jeho žáků - Bilík, Fridrichová, Holář i Gargulák - začít tušit, že se kolem nich utahuje smýčka. Zatčení byli ale teprve koncem března 1951. Dne 30. dubna 1951 podala StB Gottwaldov trestní oznámení na protistátní skupinu „Zvon“, do které byli zařazeni: Davídek, Vašíček, Holář, Fridrichová, Bilík, Mikliš, Gargulák, Hampl, Vařeka, Pluháček a Přikrylová. V té době byli všichni, až na Přikrylovou a Pluháčka - ti byli v dubnu 1951 až do hlavního líčení propuštěni: Přikrylová ze zdravotních důvodů

(těžká žloutenka) a Pluháček k výkonu základní vojenské služby - ve vazbě v Uherském Hradišti.

Soud

Celý rok od podání trestního oznámení až do konání soudu řešila Státní prokuratura záležitosti ohledně sestavení skupin.

Teprve ve dnech 19.–21. března 1952 se v Uherském Hradišti konalo hlavní soudní líčení s uměle vytvořenou skupinou „Dr. Felix Davídek a spol.“ Předsedou senátu byl Štěpán Flajzar, prokurátorem Jarolím Jochman, advokáti byli přiděleni převážně ex offio.

K obviněným jmenovaným v trestním oznámení, z nichž Vašíčka, Mikliš a Garguláka Felix Davídek vůbec neznal, byli přidáni ještě další tři: Dominik Vicenec, Josef Pospíšil a Jaroslav Bábíček, kteří měli být původně souzeni samostatně. Ty Davídek rovněž neznal. Pravděpodobně jedinou osobou ze skupiny, která znala všechny své spoluobviněné, byla Marie Fridrichová, jež byla zapojena jak do ukrývání pronásledovaných, tak do tajné distribuce církevních tiskovin na Slovácku. V rámci Akce „Zvon“ probíhaly ještě i jiné soudní procesy: „František Kosatík a spol.“ (Bronislav Kulíšek, Karel Pejčoch), „Jan Hochman a spol.“. Adolf Svinka byl pak souzen ve velkém procesu „Dr. František Valena a spol.“

Soudní jednání se skupinou Felixe Davídka proběhlo veřejně, tedy bez tzv. organizované veřejnosti, což znamená, že na něj nebyli sváženi z továren komunističtí dělníci, jak se dělo u řady jiných procesů. Ve zprávě pro Státní prokuraturu je proces popsán takto: *Jednací síň v Uh[erském] Hradišti byla přeplněna a velký počet občanů se již na proces nedostal pro nedostatek místa. Posluchači byli však velkou většinou z řad nábožensky založeného občanstva z moravského Sl[ovácka].*²⁸

Během soudního jednání Davídek uvedl, že se částečně cítí vinen. Svět-

28 NA, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. 2 SPt II 71/51 Dr. Felix Davídek a spol., Zpráva o výslechu hlavního líčení z 24. 3. 1952.

ské (státní) předpisy jsem považoval vždy za sekundární a církevní (náboženské) za primární. [...] Mír, který bere svobodu, není správný, a proto s takovým mírem nesouhlasím. [...] Přiznávám, že jsem měl na Vlastu Přikrylovou a Josefa Hampla velký osobní vliv v smyslu náboženském. Cítím odpovědnost za spoluobviněné. [...] Uznávám, že zhotovení falzifikátu potvrzení je trestný čin, ale není to hřích.²⁹ Veřejně se také probíral vztah Davídka a Přikrylové.

Davídkovi studenti před soudem prohlásili, že se cítí být vinni, ale většina jejich viny byla přesunuta na Davídka s tím, že jako kněz silně ovlivnil jednání těchto mladých lidí vychovávaných v přísně katolickém prostředí. Pluháček údajně řekl: *Dnes prohlašuji, že se můj postoj k lidově demokratické republice úplně změnil, a také z toho důvodu jsem se pracovní vřady zapojil, a to jak v továrně, tak i na vojně.*³⁰ Vlasta Přikrylová uvedla: *Věřila jsem Davídkovi vše a ve všem jsem ho též poslechla. [...] Svým jednáním zkazil mně mladý život a zkazil život i můj rodičům. Svoje jednání, které bylo děláno pod vlivem Davídkovým, chci odčiníti pilnou prací pro republiku a prosím, aby mně bylo umožněno odejít na stavby komunismu na Slovensko a Donbas.*³¹ Tyto výpovědi ostře kontrastují s výpověďmi např. Fridrichové: *Cítím se částečně vinná. Pracovala jsem pro své náboženské ideály.*³² Dnes se už asi nedozvíme, zda Davídek sám během vazby navedl své žáky k tomu, aby svedli vinu na něj, či k tomu

Justiční palác s věznicí v Uherském Hradišti, 1988

Foto: Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti

byli přinuceni vyšetřovateli, což by odpovídalo strategii komunistické justice 50. let – svěst hlavní vinu na „vedoucího skupiny“.³³

V závěru soudního jednání dostali obžalovaní ještě jednu možnost vyjádřit se k obviněním. Felix Davídek uvedl: *Nechci ze sebe sejmouti zodpovědnost, ale ve věci Vlasty Přikrylové, co týče se mravnosti, prohlašuji před Bohem a svým svědomím, že jsem nevinen. A Rudolf Vašíček na závěr prohlásil: [...] žádám, abych byl raději více potrestán já než moji spoluobvinění.*

Podle pozdějšího vyprávění měl k soudu jako hlavní svědek proti „skupině“ Felixe Davídka dorazit

uniformovaný vysoký policejní důstojník, který zorganizoval jejich „útěk“.³⁴ Jeho přítomnost a výpověď však v protokolu zaznamenány nejsou. O fungování komunistické justice svědčí mimo jiné zápis ve zprávě o hlavním líčení: *Před poradou senátu o vině a trestu byla předporada soudu s prokurátorem a zástupcem Stb v Uh. Hradišti a vynesení rozsudek odpovídá průběhu této předporady.*³⁵

Podle rozsudku spáchal Felix Davídek trestný čin velezrady a padělání veřejné listiny. Byl odsouzen ke 24 letům odnětí svobody, peněžité pokutě 10 tisíc Kčs (nebo dalším 2 měsícům odnětí svobody), konfiskací celého ma-

29 ABS, sb. V-BN, vyšetřovací spis a. č. V-3180 BN, sl. 1, Protokol o hlavním líčení (nedatováno), s. 4-7.

30 Tamtéž, s. 14.

31 Tamtéž, s. 15-18.

32 Tamtéž, s. 28. Fridrichová projevila velkou odvahu. I po několikaměsíční vazbě v Uherském Hradišti dokázala vypovědět: *Přestože mně bylo vyšetřujícím orgánem vysvětleno, že konečným cílem naší protistátní činnosti byl zvrát stávajícího zřízení, [...] svého přesvědčení jsem nezměnila a pokládám stále moji protistátní činnost za správnou. V těch, kteří mě do této činnosti zapojili, vidím vzor mučedníků a bojovníků za církev římskokatolickou.* ABS, sb. V-BN, vyšetřovací spis a. č. V-3180 BN, sl. 2, Zápis o výpovědi M. Fridrichové z 14. 8. 1952 (pravděpodobně chyba, správně: 1951), s. 2.

33 Davídek později uvedl, že Pluháček se již po 24 hodinách [vazby] fyzicky a psychicky zhroutil. NA, f. CDČT, archiv F. Davídka, k. 3, č. B XII, Doplnění návrhu na rehabilitaci Felixe M. Davídka z 19. 4. 1969.

34 HOŘÁK, Jiří Václav: *Svědék*, s. 71

35 NA, f. Státní prokuratura Praha, sp. zn. 2 SPT II 71/51, Zpráva o výsledku hlavního líčení z 24. 3. 1952.

jetku a ztrátě čestných občanských práv na 10 let. Spoluodsouzení s tresty nad 10 let byli Vašíček (18 let k původním 5 letům), Holáň (14 let) a Bilík (12 let). Dále byli Holáň a Gargulák jakožto „vesniční boháči“ odsouzeni ke konfiskaci celého majetku.

Otázka konfidenta

Člověka, který byl napojen na Adolfa Svinku a který přivedl do spárů StB velké množství lidí, se zatím identifikovat nepodařilo. Svinka ve své vzpomínce jeho jméno neuvádí.³⁶ Tento agent-provokatér měl získat důvěru pracovníků pastoračního referátu v Olomouci a Svinku s ním měl seznámit Karel Pejčoch, který jej

údajně znal ze Šternberka a doporučil ho jako osobu mající kontakt se zahraničím.³⁷ Agent plánoval odejít z Olomoucka a nastoupit jako medik v nemocnici v Kyjově. Také ve svém výslechovém protokolu hovořil Svinka nejprve o „neznámém“ a teprve posléze uvedl jeho jméno „Běhal“ a krycí jméno „Černý.“³⁸

Lidé z Horního Štěpánova podezřívají ze zrahy Příkrylovou, která prý na hranici zakašlala a tím dala signál StB: *Když jsem se poprvé vrátila z vězení jako nemocná a ti kluci byli zavřeni, tak oni (obyvatelé Horního Štěpánova – pozn. autorky) ze mě udělali konfidentku. Taký jim potom bylo divné, že jsem dostala nejnižší trest.*³⁹

K nejoriginálnější kněžským postavám, s kterými jsem se ve vězení setkal, patřil Felix Davídek. Člověk rychlé řeči, létajících rukou a bleskových reakcí. Nebylo radno se s ním přít. Hned byl se vším hotov: Blbost, šmytec. Místo mozku měl počítač, naštěstí také srdce, které se kupodivu vešlo do jeho drobné postavy. Jeho obory byly filozofie, teologie, medicína, přírodní vědy, k tomu též věda literární a nevím jaká ještě. Doktorát měl jeden a čtyři rozdělané. Církevní právo ho moc nevzrušovalo. Nevím, kolik řečí uměl aktivně a v kolika mohl číst, ale sanskrť – „Evropa nemá patent na kulturu!“ – byl mezi nimi. Hrál prý dobře na piano, Mozarta rád neměl, Leoše Janáčka ano. Psal básně, ale ani jednu jsem nedočetl, byly na mě příliš učené. Pro bolševiky pracoval, kolik musel, aby nedostal trvalé bydliště v korekci. Ve volném čase – měl ho dost, protože mu, jak tvrdil, stačily na spánek čtyři hodiny – studoval, diskutoval a psal. Modlil se a mši svatou sloužil po tmě v noci, když se nedalo nic jiného dělat. Občas mě vyzval na procházku: „Dnes si uděláme křížovou cestu.“ Byla zbožná, hluboká, z nejkrásnějších, jaké jsem zažil. Miloval Pána Boha a miloval církev. Ne se všemi jeho nápady bylo možné souhlasit, přesto si myslím, že vždy to myslel dobře. Pomáhal každému, kdo vedle zpovědníka potřeboval psychologa nebo psychiatra. Lékaři ho volali ke konzultacím. Boty si nešněroval, neměl na to čas, na oblečení nedbal. Při vycházce jej okřikl bachař: „Davídku, jak to vypadáte? Nestydíte se?“

„Já, já se mám stydět? Vy, vy byste se měli stydět, že nás necháte chodit v takových hadrech!“ „Jděte okamžitě do skladu, a ať vám vymění šaty i boty!“
Na oddělení se Felix vrátil v tom nejlepším, co tam měli.

VAŠKO, Václav: *Ne vším jsem byl rád. Vlastní životopis.* Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001, s. 247–248.

36 SVINKA, Adolf: *Vzpomínka na desetiletý úsek života.*

37 ABS, sb. V-BN, vyšetřovací spis a. č. V-3180 BN, sl. 1, Zápis o výpovědi A. Svinky z 13. 11. 1950, s. 16.

38 Marie Škarecká v rozhovoru uvedla stejné jméno. Viz ŠKARECKÁ, Marie: *Řítkala jsem si, to není možné, takové vyznamenání.*

39 Rozhovor autorky s PhDr. Vlastou Černou, 1. 7. 2020.

40 NA, f. CDČT, archiv F. Davidka, karton 3, č. B VI, Dopis Ignáce Bilíka Felixi Davidkovi z 2. 4. 1969.

41 V Davidkově tajné zprávě pro biskupa Gerharda Schaffrana z Görllitz/Zhořelce je Vlček označen za spolupracovníka StB, s velkou nedůvěrou se zde píše také o Díle koncilové obnovy. Srov. *Diözesanarchiv Görllitz*, Depot Mischkowsky, Bericht über die CSSR, nedatováno, s. 6.

42 ABS, sb. V-BN, vyšetřovací spis a. č. V-3180 BN, sl. 1, Zápis o zatčení z 6. 9. 1950. NA, f. Správa Sboru nápravné výchovy (dále jen SSNV), osobní spis F. Davidka, osobní karta.

Téměř o dvacet let později, v době podání žádosti o rehabilitaci, napsal Ignác Bilík Davidkovi: *Adresu Adolfa Svinky jsem ještě nezjistil – (on osobně určitě konfidentem nebyl, jen lehkomyšlně naletěl nějakému práskáčovi STB, na „Rovnosti“ jsem se sešel s Karlem Bejčochem (Pejčochem – pozn. autorky), učitelem ze Šternberku, ten o tomto konfidentu věděl bližší údaje: z které vesnice – i pravděpodobné jméno. Jenže já si to nepamatuju a ten dotyčný kolega je v psychiatr[ické] léčebně ve Šternberku, tož nevím, mám-li ho navštívit, ovšem s tou „lehkomyšlností“ – to bylo i u mne, když jsem podlehl ujišťování Jos[efa] Vlčka, že je všechno spolehlivě ověřeno.*⁴⁰ Podezření Davidka a jeho spolučinníků tak padlo i na Josefa Vlčka, katolického aktivistu z Olomouce a dlouholetého vězně.⁴¹

Tím se tajné policii podařilo zasít mezi věřící všeobecnou nedůvěru, což bylo jejím záměrem.

Vězení

Dva měsíce po soudu, 19. května 1952, byl jedenatřicetiletý Felix Davídek převezen do vězení na Mírově. Ve vazbě v Uherském Hradišti tedy strávil přes 20 měsíců. Podle záznamů za tu dobu zhubl o 9 kg na 51 kg a jeho stáří bylo odhadnuto na 40 let, skoro o 10 let více, než odpovídalo skutečnosti. Kvůli své celoživotní tělesné slabosti byl klasifikován stupněm III, a nemohl tak být zařazen k těžké fyzické práci.⁴²

Na Mírově strávil Davídek 8 let a zapsal se do paměti mnoha spoluvězňů, ale také vězňů. Už jeho evidenční list dokazuje, že měl smysl pro humor a dovedl si z vězňů „vystřelit“ – uvedl chybné datum na-

rození i bydliště (Bohumín, Stalinova ulice), do kolonky rodiče nadiktovat: Marie a Josef, stolař (označení tesař by bylo asi příliš nápadné). Žádné vzpomínky samotného Davídka na věznění se nezachovaly a ani po propuštění o tomto období příliš nehovořil. Podle Ludmily Javorové, jeho pozdější blízké spolupracovnice, vzpomínal na kriminál nejraději se svým bývalým spoluvězněm, maltézským rytířem Vladimírem Píchou.⁴³

Felix Davídek proslul ve vězení jako neúnavný organizátor vzdělávání a jako rebel. V motáku psaném rodině a zachyceném vězeňskou správou prosil o zaslání osnovy určité knihy se zdůvodněním: [protože] bych to potřeboval jako doplněk k vlastním přednáškám zde. Čas nestojí, ani my zde nesmíme stát, neboť ani nepřítel nestojí. Školíme zde novou inteligenci za těchto bídných podmínek a také musí být solidně připravena.⁴⁴

Z jeho chování i činnosti vyplývaly časté kázeňské tresty, které začal „sbírat“ už velmi brzy po příjezdu na Mírov. Jedna z nejznámějších událostí se stala v červenci 1952, vzpomínal na ni Davídkův spoluodsouzený Ignác Bilík: *Jednou tam také tak (bachaři – pozn. autorky) došli a zavolali „Pozor!“ Felix se vůbec nepostavil do pozoru a díval se z okna, ze kterého byl pěkný rozhled. Velitele to vzteklo: „Davídek, co tam děláte?“ On nic, pořád se díval z toho okna, tak on vešel až dovnitř a zas na něho: „Odsouzený Davídku, co tam děláte?“ A on povídá: „Čekám, až to praskne!“ Oni nevěděli, co mají dělat, tak ho dali k raportu a dostal za to osmadvacet dní temnice. Já jsem mu povídal, co si tak zahrává, a on na to: „Já si tam aspoň odpočinu.“⁴⁵ Tato událost je*

K téměř úsměvným hlášením, která zároveň trefně dokreslují každodenní vězeňský život Felixe Davídka, patří i tato:

– nesl na celu papíry na výrobu sáčků, což mají zakázáno. Asi týden byl upozorněn na odnášení dříví z dílny a ještě se na mne obořil (březen 1954)

– při upozornění, aby se nechal ostříhat, měl příliš mnoho odmluv. Že prý holič nemá strojek a že jej ztupí a různé poznámky. Chování jmenovaného bylo před ostatními vězni až provokativní (duben 1955)

– při kontrole cel zjistil jsem, že odsouzení mají černé kusové uhlí na cele, jenž vůbec nefasují. Při dotazu, kde vzali toto uhlí, shora uvedený odsouz[ený] řekl, že mně po tom nic není, začal na mě křičet a šermoval přede mnou rukama – při tom podotkl, že podá stížnost náčelníkovi – ač neoprávněně (leden 1957)

– byl přistižen na cele při psaní nedovolených písemností. Jmenovaný se tímto zabývá stále. Narušuje domácí řád, neb se snaží zpracované předávat mezi ostatní odsouzené (říjen 1959)

– bylo nalezeno popsání slovička a lahvička s vínem, při dotazech se choval vůči mně dosti drze a neukázněně (únor 1960)

– hned od počátku neprojevoval zájem o tuto práci ani nikterak se nesnažil doposud. Při práci je pomalý, vypadá to, jako když se u toho modlí. Zboží, které odevzdává, je nekvalitně prováděno (únor 1961)

NA, f. SSNV, osobní spis Felixe Davídka

zmíněna v nejstarším dochovaném hlášení k Davídkově kázeňskému řízení. Místo navrhovaného měsíce korekce nakonec vyfasoval „jen“ 14 dní a k tomu 6 měsíců zaražených výhod.⁴⁶ Korekce někdy znamenala odejít rovnou po práci do temnice. Necelý týden po prvním incidentu přišlo veliteli nové hlášení o Davidkovi: *Vzdálil se bez dovození z určeného pracoviště, kde se bavil. Jest nenapravitelný!* Za to byl Davídek potrestán dalšími 14 dny samovazby, 7 dny snížených dávek a 4 měsíci zaražených výhod.⁴⁷

Celkem se v Davídkově vězeňském spise zachovalo 24 takových hlášení. Podle nich si za dobu svého věznění „vysloužil“ minimálně 71 dní v izolaci (korekce), zastavení výhod (návštěvy, dopisy atd.) na 32 měsíců a další tresty. Korekce, zvláště v zimních měsících, byla životu nebezpečná –

zima, vlho, nepatrné porce jídla. Kázeňské tresty byly také důvodem, proč mu byla první návštěva povolena až v roce 1954, přičemž později směl mít až čtyři návštěvy do roka. Nejčastěji za ním jezdila maminka Gabriela, bratr Leo a sestra Debora. Davídkův otec Antonín se návštěvy syna nedožil, zemřel v únoru 1954. Také posílání a přijímání dopisů mohlo být kázeňským trestem značně omezeno. To se Davídek naučil částečně obcházet zasíláním motáků a nedovolených dopisů přes návštěvy a také přijímáním pošty na adresu jiného vězně. Později některé ústní zprávy vynášeli také propuštění vězni – např. Davídkova bratra Lea měl navštívit propuštěný spoluvězeň Bruno Sklenovský.⁴⁸

Uvedená hlášení ke kázeňskému řízení dokládají šíři Davídkových aktivit ve vězení – snažil se sám

43 NA, f. CDČT, archiv F. Davídka, k. 6, č. D XIII, rukopisná poznámka Ludmily Javorové z července 2011.

44 NA, f. SSNV, osobní spis F. Davídka, opis motáku zachyceného v červenci 1958. Celý text motáku viz SYNEK, Jan: *Svobodni v nesvobodě. Náboženský život ve věznicích v období komunistického režimu*. ÚSTR – Vyšehrad, Praha 2013, s. 221.

45 BILÍK, Ignác: Komunisti byli horší než gestapáci. Ti také fackovali, ale nechtěli vymyšlená přiznání. *Lidovky*, 12. 9. 2016 – viz https://www.lidovky.cz/osudy-20-stoleti/ignac-bilik-komunisti-byli-horsi-nez-gestapaci-taky-fackovali-ale-nechteli-vymyslana-priznani.A160909_175618_pribehy-20-stoleti_sij (citováno k 30. 11. 2020).

46 NA, f. SSNV, osobní spis F. Davídka.

47 Tamtéž.

48 Leone, až Tě navštíví přítel BRUNO, ten Ti řekne více o mně, než bych mohl napsat. NA, f. SSNV, osobní spis F. Davídka, opis motáku zachyceného v červenci 1958.

Korekcia v Mírove bola povestná. Dostávali sme z nej občas totálne zničených pacientov v ohrození života, so zápalmi pohrudnice alebo s akútnymi reumatizmami a veľkými opuchmi kĺbov. Korekcia mala múry hrubé asi tri a pol metra. Pre zimu v nej sa nazývala ľadovňa. Bola ňou i v lete, nieto na jeseň.

KRČMĚRY, Silvester: *Pravdou proti moci. Příběh muže, kterého nezlomili. Artis omnis, Žilina 2014, s. 178.*

studovat, a dokonca organizovat studium spoluvěznů, aktivně se věnoval duchovnímu životu včetně obstarávání materiálu nutného pro sloužení tajných mší (rozinky na víno, pečivo místo hostie, sklenička od léků místo kalicha apod.), neztrácel optimismus a rebelského ducha, kterými pozitivně působil na ostatní. Davídek v tom ale rozhodně nebyl výjimkou. O podobně odbojném duchu vypovídají také hlášení uvedená ve vězeňských spisech dalších vězněných kněží, např. Oto Mádra, Josefa Zvěřiny nebo Vladimíra Píchy. Podle hlášení agenta, vězeňského bonzáka s krycím jménem „Jindra“, považoval Davídek kázeňské tresty dokonce za věc cti.⁴⁹

Naopak se nepotvrdil jeden z tradovaných důvodů, kvůli kterému měl být Davídek údajně často trestán korekcí – hlasité udělování rozhřešení a požehnaní ženským trestankyním přes vězeňskou zeď.⁵⁰ Nejenže se o tom nezmiňuje žádné hlášení, ale navíc byly Mírov i Valdice výhradně mužské věznice. Pokud se něco podobného skutečně událo, mohlo se to stát jedině během vazby v Uherském Hradišti.

Davídkovo mírovské období se jeví jako jeden velký protest proti systému. Postupně tam byl určen k práci v brašnárně, vatárně, brusírně, na zahradě, k lepení sáčků či práci pro firmu Koh-i-noor. Konat tyto činnosti řádně se absolutně nesnažil, a výsled-

34	Jaké byly pohuntky Vaší trestné činnosti?	Naproti nesouhlas s ideologií dialektického materialismu, který vprávi naproti paralyzuje antické-křesťanské základy evropské kultury, neboť dialektický materialismus znamená SIRT Logice (t.j. Logiku) a Svobodu (t.j. Svobodu vůle), tedy je proti ČLOVĚKU PAKO OBRAZU BOŽÍMU. Vše ostatní je pouze špatně umnitkování, náležitě vyvolané civilizace a nedostatek jakýchkoli situace organizování a koordinování práce a pracovníkovi k práci.
35	Máte pocit viny? Litujete trestného činu a jak jej chcete napravit?	Pocit viny u mne neexistuje, neboť právo u mne, takže iu právo z bla umřena Spravedlnost a Svoboda lidské vůle. Cesta za Spravedlností, za Svobodu lidské vůle není a nebude být v žádné společnosti trestání. Činem přeč vyprávění umnitko společnost morálně degenerovanou. Ostatka pravdě k napravit je infantilní abrogace.
36	Přijal(a) jste trest nebo jste se odvolal(a)?	Přijal, neboť spravedlnost v tomto řáde neexistuje.
37	Jak hodláte napravit škodu, kterou jste společnosti způsobil(a)?	Škodu nem napravit, spíše sábu očekává odhadu a satirizace (autizmus v tomto řáde).
38	Jaké nesnáze Vám vznikají odsouzením? (osobní, rodinné a pod.)	Je ztráta osobní svobody (v tomto řáde) a človek v rouhu zvrátá (neboť to je o mne velmi často nahlášené). Ztráta OSOBNÍ SVOBODY je ztráta křesťanství, proto o ostatních ztrátách nemůžu vůbec uvažovat.
39	Jakému povolání se chcete věnovat po propuštění z trestu?	Pracím kněžím, by pracím kněžím a za tím - jistě také kněžím
Potvrzuji svým podpisem, že údaje, které jsem uvedl(a) v dotazníku jsou pravdivé.		
Vla. Klimeš, dne 11. 1954		Felix Klimeš (Vlastnoručný podpis).

Davídkův vězeňský dotazník z roku 1954

Foto: NA

ky tak byly hluboce pod stanovenou normou. Ostatně s podobným „nasazením“ vykonával po propuštění z vězení i práci dezinfektora v nemocnici – v práci často buď spal, nebo studoval.

Slavný je Davídkem vyplněný dotazník z roku 1954. Na otázku, jakou

společnost vyhledával, odpověděl: *Společenství svatých v nebi a duší v očištění*. Místo posouzení svých vlastností napsal: *Tvořivou sebekritiku dělám pouze ve svaté zpodobě a v denním zpytování svědomí*. Jako důvod své trestné činnosti uvedl *naprostý nesouhlas s ideologií dialektického*

49 ABS, sb. V-BN, evidenční spis a. č. V-3047 BN Felix Davídek, Hlášení agenta Jindry (zn. 107) z 11. 5. 1954, s. 2. Spis byl na Davídka veden na Mírově v letech 1953–1956.

50 FIALA, Petr – HANUŠ, Jiří: *Skrytá církev. Felix M. Davídek a společenství Koinótés*, s. 53.

Vězeňská fotografie Felixe Davidka

Foto: NA

materialismu, který v praxi naprosto paralyzuje anticko-křesťanské základy evropské kultury, neboť dialektický materialismus znamená SMRT logice (tj. Rozumu) a Svobodě (tj. Svobodné vůli), tedy je proti ČLOVĚKU jako OBRAZU BOŽÍMU. K otázce lítosti ze spáchání trestného činu se vyjádřil takto: *Pocit viny u mne neexistuje, neboť jak u mne, tak i u jiných byla uražena Spravedlnost a Svoboda lidské vůle. [...] Otázka po vůli k nápravě je infantilní alogičnost.* Na závěr pak dodal: *Jsem knězem, byl jsem knězem a zůstanu – zůstávám knězem.*⁵¹

V Davídkově vězeňském spise se bohužel nezachoval jeho vlastnoručně sepsaný životopis z kraje roku 1960, který si ale zapamatoval jeho spoluvězeň Václav Vaško. Prý v něm stálo: *Jmenuji se Felix Daviděk. V mém životě je důležité, že jsem se narodil, že jsem se stal římskokatolickým knězem a že jsem byl uvězněn komunistickou Státní bezpečností. Zvláště poslední*

*dvě skutečnosti mi daly mnohé pochopit. Nic od vás nečekám, nic od vás nechci. Kdykoli jsem ochoten jít i na smrt.*⁵²

V den pátého výročí svého zatčení napsal Davídek dopis prezidentu republiky Antonínu Zápotockému, ve kterém velmi tvrdě kritizoval podmínky života vězňů, a to jak podmínky materiální, tak především duchovní, včetně nemožnosti vzdělávání, a dokonce poukazuje na fakt, že Lenin i další ruští revolucionáři měli v carských věznicích možnost se vzdělávat. Kromě jiného si dovolil srovnávat rasismus biologický a třídní. Dopis zakončil slovy: *KONEC TOHOTO DOPISU JE ZAČÁTEK NADĚJE, ŽE PŘÍŠTÍ ČAS BUDE PLODNĚJŠÍ NA LÁSKU A SPRAVEDLNOST. ŘÍKÁME-LI MÍR, TEDY NEJDŘÍVE SPRAVEDLNOST. ŘÍKÁME-LI ČLOVĚK, TEDY PŘEDEVŠÍM LÁSKA.*⁵³ Náměstek ministra vnitra ve své odpovědi na Mírov označil obsah tohoto dopisu za urážející a pro-

vokativní, a proto nebyl adresátovi předložen.

Pro Davídkův nepřátelský postoj k socialistickému zřízení na něj byl v letech 1953–1956 veden evidenční svazek, který obsahuje především zprávy agenta „Jindry“. Nakonec byla pro „reakční kněze“ včetně Davídka zřízena na Mírově společná cela, aby byli izolováni od ostatních odsouzených, ta byla ale brzy rozpuštěna. V motáku z roku 1958 si Davídek stěžuje: *[...] žijeme na ubikacích i na pracovištích „pod dohledem“, je to prolezlé fízly, kteří donášejí vše, co se dozví, i to, co není pravda. Máme však už školení, a tak jejich činnost není tak úspěšná, jak by si přáli.*⁵⁴

V Davídkově vězeňském spisu se zachovalo několik jeho hodnocení ze strany vedení věznice, jako např. toto z července 1955: *[...] zarytý nepřítel našeho zřízení, zarytý stoupenec Vatikánu, organisátor pobožností na oddělení mezi kněžimi. Počítá s tím, že budou osvobozeni západními mocnostmi. [...] O amnestii se jmenovaný vyjádřil, že o ni nestojí. [...] Je to vyloženě nenapravitelný vatikánský agent [...]. Poměr k ostatním odsouzeným v kolektivu většiny kněží má dobrý.⁵⁵ V dalším posudku se dočteme, že k určené práci přistupuje lajdácky a nezodpovědně, během pracovní doby je neukázněný, čímž ruší při práci ostatní spoluvězně a nabourává pracovní morálku. [...] Povahově je zákeřný, provokativní, falešný, samolibý a hašteřivý. V kolektivu není příliš oblíben. Politickou literaturu vůbec nečte, neboť tuto neuznává vůbec za hodno číst, touží jenom po nějakých biblech (sic) nebo breviářích.*⁵⁶

V průběhu padesátých let bylo vyhlášeno několik amnestií. Na základě té květnové z roku 1953 byl Davídkovi snížen trest o jeden rok. On na to ale reagoval takto: *Nepřijímám z důvodů,*

51 NA, f. SSNV, osobní spis F. Davidka, dotazník z roku 1954. Zdůrazňování významu psaním slov velkými písmeny je pro Davidka typické.

52 VAŠKO, Václav: *Ne vším jsem byl rád. Vlastní životopis*, s. 256.

53 SYNEK, Jan: *Svobodni v nesvobodě. Náboženský život ve věznicích v období komunistického režimu*, s. 223–226.

54 NA, f. SSNV, osobní spis F. Davidka, opis motáku zachyceného v červenci 1958.

55 Tamtéž, Posudek z 5. 7. 1955.

56 Tamtéž, Posudek z 22. 11. 1955.

že si nejsem vědom viny.⁵⁷ Amnestie z roku 1955 znamenala snížení jeho trestu na 21 let, z velké květnové amnestie v roce 1960 i té následující o dva roky později byl ale jako „organizátor nebezpečné protistátní skupiny“ vyloučen. A to přesto, že v roce 1960 došlo na prošetření Akce „Zvon“, do které spadali nejen odsouzení z procesu „Davídek a spol.“, ale i z dalších. Při něm se zjistilo, že příslušníci StB Gottwaldov a Brno používali nesprávné způsoby práce, konkrétně prováděli fingované přechody čs. státních hranic v akci „Kámen“.⁵⁸ U některých zadržovaných bylo použito psychické násilí, které spočívalo v [nucení k] chození, buzení v noci, malé dávky jídla, temnice atd., což bylo tehdejší systém práce vyšetřujících pracovníků M[inisterstva] V[nitra].⁵⁹

V září 1960 byl Davídek převezen z Mírova do Valdic. Přemístění se týkalo i některých dalších spoluvězněných kněží, např. Oto Mádra, s nímž tak Davídek strávil ve vězení více než 10 let. Ve Valdicích oslavil Davídek čtyřicáté narozeniny a postupně se začínala projevovat změna – buď v přístupu věznic, nebo Davídka. V hodnocení jeho chování z dubna 1961 se sice ještě píše, že splnil stanovené normy jen na 22 %⁶⁰, ale ve stejném roce byl zřejmě naposledy kázeňsky trestán a v posudku z dalšího roku se již objevuje zmínka o jeho vcelku slušném chování.⁶¹ Davídkovy pracovní výkony se zlepšily, někdy plnil normu i na více než 100 % a odevzdával kvalitní práci. Co se týče chování, byl v roce 1963 hodnocen jako velice slušný a ukázněný, s tichou a klidnou povahou.

Felix tam [na Mírově] byl nejmýznejší katolická postava jak neobyčejnou šíří vzdělání, tak přitažlivou osobností s rysy vůdce: rozhodností i taktičností. Bytostně věřící a kněžský vzbuzoval důvěru a sympatie pro víru. Citlivý rádce ve věcech duchovních i jiných. Trvale duševně tvořil, ale jeho humor na dobrou noc, to byla psychohygienu.

MÁDR, Oto: Recenze na knihu Koinótés. Felix Davídek a skrytá církev. *Teologické texty*, 1995, roč. 6, č. 5, s. 176.

V hlášení z července 1963 je zmíněna i jeho zdravotní klasifikace stupně III A, poprvé (a zcela výjimečně) je zde uvedena nervová labilita.⁶² Tento posudek doporučuje Davídka k řízení o podmíněčném propuštění. V posledním zachovaném hodnocení z února 1964 se pak píše: [...] jeho pracovní morálka i chování se v poslední době podstatně zlepšily. Ve výkonu trestu je téměř 14 let a je prvně trestán. Je u něho předpoklad, že v budoucnu povede řádný život pracujícího člověka. Podmíněné propuštění doporučuji ke kladnému vyřízení.⁶³ I na základě tohoto hodnocení byl Felix Davídek 27. února 1964 propuštěn na svobodu.

Závěr

Po svém propuštění ovšem Davídek neměl ani zdaleka snahu vést „řádný život pracujícího člověka“, tedy zařadit se do šedé masy poslušných občanů. Naopak, po celou dobu výkonu trestu spřádal plány budoucích aktivit směřujících k obnově církve. Vždyť už v době zatčení měl mnohé promyšleno – budování

tajné církve jako druhé linky, tajná kněžská svěcení, působení kněží v civilních zaměstnáních, úzkou spolupráci s řeckokatolickou církví atd. A některé další věci, jako např. organizování tajného studia, měl i vyzkoušené. Proto šel hned druhý den po propuštění a návratu do Chrlic navštívit sprátenou rodinu Javorových a začal s jejich dcerou Ludmilou plánovat tajné studium bývalých bohoslovců, kteří v roce 1950 nenastoupili do státních seminářů, a přesto měli stále zájem o kněžství.

Zajímavostí je, že žádného ze svých bývalých žáků z Athenea v Horním Štěpánově, kteří byli fakticky uvězněni kvůli němu, nezapojil do užšího kruhu Koinótés a od sedmdesátých let už s nimi kontakt prakticky neudržoval.⁶⁴ Na své bývalé spoluvězně i další zavřené kněze však Davídek pamatoval a jména dále vězněných kněží zasílal ve svých tajných zprávách v letech 1967 a 1968 do Vatikánu – přes východoněmecký Zhořelec, západní Německo a pravděpodobně i dalšími cestami.

Na základě květnové amnestie 1968 byl Davidkovi prominut zbytek zkušební doby. V srpnu téhož roku, těsně před vpádem vojsk Varšavské smlouvy do Československa, začal Felix Davídek usilovat o rehabilitaci. Žádost podal společně se spoluodsouzenými ze svého procesu z kraje roku 1969, ovšem v roce 1973 vzali všichni svou žádost jako beznadějnou zpět.

pd

Tato studie vznikla v rámci výzkumného projektu *Tajné fakulty a jejich vliv na život katolické církve*, podpořeného Grantovou agenturou ČR jako projekt č. 20-27863Y.

57 NA, f. SSNV, osobní spis F. Davídka, oznámení o udělení amnestie z 16. 12. 1954.

58 Dopis inspekce ministerstva vnitra z 24. 2. 1960 viz BÁRTOVÁ, Markéta – KUGLER, Pavel: *Formy odboje a odporu věřících na podkladě materiálů bezpečnostních složek*. In: *Semper paratus*, č. 3. ÚDV, Praha 2014, s. 48.

59 Tamtéž.

60 NA, f. SSNV, osobní spis F. Davídka, Hodnocení z 6. 4. 1961.

61 Tamtéž, Hodnocení z 22. 3. 1962.

62 Tamtéž, Hodnocení z 23. 7. 1963.

63 Tamtéž, Hodnocení z 24. 2. 1964.

64 Jeden z odsouzených studentů toužil i později jako ženatý po kněžství, ale Davídek mu ho neudělal, třebaže se svěcením ženatých mužů žádné problémy neměl. Rozhovor autorky s PhDr. Vlastou Černou, 1. 7. 2020.